

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN 2545-3998
DOI: 10.46763/palim

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ,
КНИЖЕВНИ И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC,
LITERARY AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL 6, NO 12, STIP, 2021

ГОД. VI, БР. 12
ШТИП, 2021

VOL. VI, NO 12
STIP, 2021

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

Год. 6, Бр. 12
Штип, 2021

Vol. 6, No 12
Stip, 2021

PALMK, VOL 6, NO 12, STIP, 2021
DOI: <https://doi.org/10.46763/PALIM21612>

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, С. Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, С. Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Георгета Раца, Универзитет Банат, Романија
Астрид Симоне Грослер, Универзитет Банат, Романија
Горан Калоѓера, Универзитет во Риека, Хрватска
Дејан Дуриќ, Универзитет во Риека, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Зеки Ѓурел, Универзитет Гази, Република Турција
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Ѓурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delchev University, Faculty of Philology, Stip

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, USA
Tole Belcev, Goce Delchev University, N. Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delchev University, N. Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moscow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Georgeta Rata, Banat University, Romania
Astrid Simone Grosler, Banat University, Romania
Goran Kalogjera, University of Rijeka, Croatia
Dejan Duric, University of Rijeka, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey
Zeki Gurel, GAZI University, Republic of Turkey
Elena Daradanova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercruysse, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Драгана Кузмановска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Ранко Младеноски (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ
РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. факс 201
МК-2000 Штип

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Dragana Kuzmanovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska

LANGUAGE EDITORS

Ranko Mladenovski (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST
EDITORIAL COUNCIL
Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.

All papers are peer-reviewed.

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

13 ПРЕДГОВОР

Ранко Младеноски, главен и одговорен уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

Ranko Mladenoski, Editor in Chief of “Palimpsest”

ЈАЗИК / LANGUAGE

17 Наташа Стојановска-Илиевска

СОГЛЕДУВАЊА ЗА ЕДНА ПОДГРУПА ОД ПЕРИФРАСТИЧНИ ПРЕДИКАТИ СО *ДАВА* ВО КОИ Е ПРИСУТНО МЕТАФОРИЧКОТО ПРОШИРУВАЊЕ ЗА МЕЃУЧОВЕЧКА КОМУНИКАЦИЈА

Natasha Stojanovska-Ilievska

OBSERVATIONS ON A SUBGROUP OF LIGHT VERB CONSTRUCTIONS WITH *DAVA* IN WHICH THE METAPHORICAL EXTENSION OF INTERPERSONAL COMMUNICATION IS PRESENT

27 Катерина Видова

ПРЕВОД НА АНГЛИСКИТЕ НАСЛОВИ НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК СО АКЦЕНТ НА УПОТРЕБАТА НА МАРКЕРИТЕ НА КАТЕГОРИЈАТА ОПРЕДЕЛЕНОСТ

Katerina Vidova

TRANSLATION OF THE ENGLISH TITLES INTO MACEDONIAN WITH AN EMPHASIS ON THE USE OF THE MARKERS OF DEFINITENESS

37 Ana Koceva, Dafina Kostadinova

A COMPARATIVE ANALYSIS ON APOLOGY SPEECH ACTS IN AMERICAN ENGLISH AND MACEDONIAN

47 Sándor Czeglédi

HOW “MODERN” IS THE MODERN PLAIN ENGLISH MOVEMENT? – AN OVERVIEW OF RELEVANT LEGISLATIVE AND EXECUTIVE POLICY INITIATIVES IN THE UNITED STATES FROM THE 19TH CENTURY

61 Antony Hoyte-West

EU MULTILINGUALISM AND THE LANGUAGES OF THE EASTERN PARTNERSHIP COUNTRIES: AN EXPLORATORY OVERVIEW

КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

75 Луси Караниколова-Чочоровска

ФЕНОМЕНОТ НА ЖИВОТНИТЕ ФАЗИ ВО ПОЕЗИЈАТА НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ

Lusi Karanikolova-Chochorovska

THE PHENOMENON OF LIFE PHASES IN THE POETRY OF BLAZE KONESKI

- 89 Славчо Ковилоски**
 БЛАЖЕ КОНЕСКИ КАКО СЛИКАР
Slavcho Koviloski
 BLAZHE KONESKI AS A PAINTER
- 97 Anastasija Gjurčinova**
 BLAŽE KONESKI E DANTE ALIGHIERI – OMAGGIO AI POETI E ALLA POESIA
Anastasija Gjurčinova
 BLAŽE KONESKI AND DANTE ALIGHIERI – A HOMAGE TO THE POETS AND
 THEIR POETRY
- 107 Ана Витанова-Рингачева**
 ДВЕ ГОДИШНИНИ – ДВА СТОЖЕРНИ ВЕКА (КОН ДВАТА ГОЛЕМИ
 МАКЕДОНСКИ ЛУБИЛЕИ – 95 ГОДИНИ ОД СМРТТА НА КРСТЕ ПЕТКОВ
 МИСИРКОВ И 100 ГОДИНИ ОД РАЃАЊЕТО НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ)
Ana Vitanova-Ringaceva
 TWO ANNIVERSARIES – TWO PIVOTS’ CENTURIES (THE TWO GREAT
 MACEDONIAN ANNIVERSARIES - 95 YEARS SINCE THE DEATH OF KRSTE
 PETKOV MISIRKOV AND 100 YEARS SINCE THE BIRTH OF BLAZE KONESKI)
- 117 Ивана Котева, Махмут Челик**
 АНАЛИЗА НА ПЕШАТА „ТЕШКОТО“ ОД БЛАЖЕ КОНЕСКИ
Ivana Koteva, Mahmut Celik
 ANALYSIS OF THE POETRY “THE DIFFICULT” BY BLAZE KONESKI
- 125 Славица Урумова-Марковска**
 ПРОЧКА ВО СЕМЕЈСТВОТО НА ТРАЈЧЕ (ЗБОР-ДВА ЗА РАСКАЗОТ „ПРОЧКА“
 ОД БЛАЖЕ КОНЕСКИ)
Slavica Urumova-Markovska
 THE FORGIVENESS HOLIDAY IN TRAJCHE’S FAMILY (A FEW WORDS ABOUT
 THE SHORT STORY “FORGIVENESS” BY BLAZHE KONESKI)
- 137 Milica Aleksić**
 FLORAL-FAUNAL MOTIFS IN SVETOZAR ĆOROVIĆ’S *LOVE STORIES*
- 149 Марија Леонтиќ**
 ОПШТ ПРЕГЛЕД НА СОВРЕМЕНАТА ТУРСКА ПОЕЗИЈА
Marija Leontik
 AN OVERVIEW OF CONTEMPORARY TURKISH POETRY
- 165 Туљај Чако**
 ПОЕЗИЈАТА ЗА ДЕЦА НА ХАЦИ ОМЕР ЛУТФИ
Tülay Çako
 THE POETRY FOR THE CHILDREN OF HACI ÖMER LÜTFI
- 177 Sanja Kobilj Ćuić**
 IL CORPO MATERNO NELL’*AMORE MOLESTO* DI ELENA FERRANTE
Sanja Kobilj Ćuić
 THE MATERNAL BODY IN *L’AMORE MOLESTO* BY ELENA FERRANTE

КУЛТУРА / CULTURE

- 187** **Екатерина Намичева, Петар Намичев**
ПРОСТОРНИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ТРАДИЦИОНАЛНАТА СЕЛСКА КУЌА
ВО СКОПСКИОТ РЕГИОН ОД 19 ВЕК
Ekaterina Namicheva, Petar Namichev
SPATIAL CHARACTERISTICS OF THE TRADITIONAL VILLAGE HOUSE IN
SKOPJE REGION OF THE 19TH CENTURY

МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY

- 203** **Марија Гркова**
БЛАЖЕ КОНЕСКИ ВО НАСТАВАТА ПО ПРЕДМЕТОТ МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК
Marija Grkova
BLAZE KONESKI IN REGARDS OF THE EDUCATION CURRICULUM ON THE
SUBJECT OF MACEDONIAN LANGUAGE

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

- 215** **Бојана Самарџиева**
ОСВРТ КОН ПОСЛЕДНАТА ПОЕТСКА ЗБИРКА, „ЦРН ОВЕН“, ОД БЛАЖЕ
КОНЕСКИ
Bojana Samardzieva
REVIEW OF THE LAST POETRY COLLECTION, „BLACK ARIES“ BY BLAZE
KONESKI

ДОДАТОК / APPENDIX

- 221** ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ
ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“
- 223** CALL FOR PAPERS
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

ОПШТ ПРЕГЛЕД НА СОВРЕМЕНАТА ТУРСКА ПОЕЗИЈА

Марија Леонтиќ
Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
marija.leontik@ugd.edu.mk

Апстракт: Ослободителната борба (1919–1923) заврши со официјално распаѓање на Османлиската Империја и основање на модерна Република Турција (1923). Алфаветската реформа (1928) и јазичната реформа (1932) влијаеја модерниот турски јазик да се развива слободно како литературен јазик. Сите фази и аспекти на современата турска историја, живот, култура, политика и јазик директно или индиректно се рефлектираа во современата турска поезија. Два големи поети, Јахја Кемал и Наз’м Хикмет, се сметаат за основоположници на современата турска поезија. Има две важни струи во современата турска поезија: Garip (Чудак) и İkinçî Yeni (Втора нова) кои имаат свои приврзаници. Исто така, има и многу самостојни поети кои развиваат индивидуални карактеристики во современата турска поезија.

Клучни зборови: *турска литература, турска поезија, турски јазик.*

1. Вовед

Турската поезија е ризница што постојано мами да влезете во неа за да ги почувствувате различните нијанси и сјаеви на песните кои духовно и душевно исполнуваат, ви го греат срцето, ви ја растреперуваат душата, ви ја раскрилуваат имагинацијата, ве поттикнуваат на размислување, ве прават сочувствителни, ве инспирираат и ве полнат со енергија за живот.

При читањето на биографиите на турските поети може да се заклучи дека мал број од нив имаат високо образование во областа на турскиот јазик и турската книжевност поради разни причини, но сите тие влегуваат во ризницата на турската поезија и неисцрпно се ползуваат и се збогатуваат со неа. Најголемиот дел поети се со средно образование, бидејќи не можат да си дозволат високо образование, мораат да почнат рано да работат за егзистенција или животот им наметнува премногу обврски и не можат да одделат време за студирање или комплетирање на студиите. Голем број од поетите дипломираат економија, финансии, право и слично, но паралелно пишуваат поезија. Меѓутоа, сите овие поети се ползуваат од ризницата на турската поезија, учат од своите претходници, соработуваат

со разни литературни списанија преку кои ги следат новите достигнувања во турската поезија и ги објавуваат своите песни, а воедно влегуваат во литературните кругови што им овозможуваат размена на искуство и идеи. Голема улога во надградбата на поетите имаат собраните дела на турските поети, антологиите на турската и на странската поезија, прелепот на странските поети, но и преведувачката активност на поетите. Сите поети прво ги објавуваат своите песни по различни литературни списанија, а потоа во форма на книга. Песните на некои поети кои имаат силно влијание во турската поезија се збираат од списанијата и се објавуваат во форма на книга по нивната смрт. Сите поети за егзистенција работат најразлични работи, но по пензионирањето целосно се посветуваат на творештвото. Ова уште еднаш говори дека книжевноста за овие поети е насушна потреба, начин на живот и страст. Голем дел поети, за да можат поинтензивно да бидат во контакт со книжевноста и книжевните кругови, се селат во Истанбул и во Анкара каде што се сконцентрирани издавачките куќи во кои се вработуваат како преведувачи, лектори, редактори, уредници и слично. Само еден мал дел докажани поети во зрелата фаза успеваат да работат како самостојни писатели и да егзистираат од продажбата на своите книги, од написите кои ги пишуваат за разни списанија и весници и од преводите. Колумните во разни списанија и весници освен што им обезбедуваат егзистенција придонесуваат побрзо да станат актуелни, да ја одржуваат популарноста, а со тоа да обезбедат продажба на поголем број книги.

Современата турска поезија се создава и се развива во период на големи општествени промени, формирање и обновување на модерна Република Турција (1923 година) по долгите исцрпувачки војни, неколку државни удари (1960, 1971, 1980, 1997) и обиди за државни удари во периодот на демократскиот развој и создавањето на демократската традиција. Во еден ваков период писателите имаат движечка моќ и влијаат врз јавното мнение. Затоа многу поети се прогонуваат во провинциите каде што немаат значително влијание, се отпуштаат од државни работи, се осудуваат и се апсат за своите идеи, написи и песни, а многу печатени книги се заплenuваат и се забрануваат за продажба и читање. Но, турските поети восхитуваат со својот стоицизам и идеализам, продолжуваат во прогонство и во затвор да творат и своите песни и книги да ги објавуваат под други имиња со помош на пријателите. За жал, во овој период поради страв од рација се изгубени или запалени бројни необјавени дела во ракопис што се даваа на чување кај пријатели. Во овој бурен историски период турската поезија се прекали, создаде основа и хоризонти за рефлектирање на нови национални и универзални вредности.

2. Зачетоците на современата турска поезија

Современата турска поезија не се појави и разви одеднаш. Обидите за осовременување на турската поезија се забележуваат паралелно со политичката обнова и модернизирањето на Османлиската Империја

(1860–1923) што званично почнува во времето на султанот Абдулмецид (Abdülmeçid) во 1839 година. Во 1860 година се јавува движењето *Танзимат*/*Tanzimat*¹ со тенденција за отворање кон светот и внесување нови елементи во книжевноста. Во овој период поетите Шинаси (Şinasi, 1826–1871), Н. Кемал (Namık Kemal, 1840–1888) и З. Паша (Ziya Paşa, 1829–1880) кои останаа приврзаници на начелото *уметност заради општеството*, внесоа иновации и влијаеја врз следните генерации кои ќе дадат свој придонес во осовременувањето на турската поезија.

По танзиматската книжевност (1860–1896) во времето на султанот Абдулхамит II (II. Abdülhamid) се развива книжевното движење *Едебијат*/*Цедиде*/*Edebiyat-ı Cedide* или *Сервети Фунун*/*Servet-i Fünun*² (1876–1901) кое го применува начелото *уметност заради уметност*. Најзначајни претставници на ова движење се поетите Т. Фикрет (Tevfik Fikret, 1867–1915) и Џ. Шахабетин (Cenap Şahabettin, 1871–1934).

По ова следи книжевното движење *Фецри Ати*/*Fecr-i Ati*³ (1909–1912) кое е насочено кон внатрешниот свет на човекот, но со елементи на симболизам и импресионизам. Типични претставници на ова движење се А. Хашим (Ahmet Naşım, 1887–1933), Е. Булент (Emin Bülent, 1886–1942), Т. Нахит (Tahsin Nahit, 1887–1919) и М. Бехчет (Mehmet Behçet, 1890–1980).

Новините што се реализираа од танзиматската книжевност наваму подготвија основа за *националната книжевност*/*Millî Edebiyat* која се развива од 1911 до 1923 година. Значајни претставници на оваа книжевност се поетите: Е. Б. Корјурек (Enis Behiç Koryürek, 1893–1949), Х. Ф. Озансој (Halit Fahri Ozansoy, 1891–1971), Ф. Н. Чамл'бел (Faruk Nafiz Çamlıbel, 1898–1973), А. Хашим (Ahmet Naşım, 1887–1933) и други.

Периодот на националната книжевност/*Millî Edebiyat Dönemi* се јавува во времето кога Османлиската Империја вложува напори за модернизација на општеството, а паралелно води долги и исцрпувачки војни на повеќе континенти и губи голем дел од освоените територии. Кога сите напори за спас на земјата изгледаат безнадежни, на историската сцена стапува искусниот војник и лидер Мустафа Кемал Ататурк (Mustafa Kemal Atatürk, 1881–1938) кој ја раководи Ослободителната борба од 1919 до 1923 година. Во овој период националните поети ја опеваат потребата за формирање независна модерна земја и го држат борбениот дух и морал на турскиот народ на високо ниво. Под водство на Ататурк во 1923 година се формира модерна Република Турција. Периодот од 1923 до 1938 година се смета за ера на Ататурк во која земјата доживеа постојан и брз подем со бројни реформи на секој план.

¹ Tanzimat значи реформа.

² Edebiyat-ı Cedide значи нова книжевност, а Servet-i Fünun значи богатство на науките. Книжевното движење *Сервети фунун* се нарекува според литературното списание „Servet-i Fünun“.

³ Fecr-i Ati значи зората на иднината.

По основањето на Република Турција во 1923 година со алфабетската реформа (1928 година) арапската азбука се заменува со турската латиница, а со јазичната реформа (1932–1938) се враќа кон своите народни извори. Јазичната реформа создаде основа за развој на современата турска книжевност со современ турски јазик.

Воопшто не е лесно категорично да се одреди почетокот на современата турска поезија, но и гледиштата на многу научни работници се разликуваат.

Меѓутоа, оваа чест во секој поглед ја заслужува поетот Јахја Кемал Бејатл' (Yahya Kemal Beyatli) кој пишува поезија на истанбулски турски говор кој е земен за основа на стандардниот турски јазик, опева теми како татковина, историско минато, познати места на Истанбул, природа, жена и слично, но пишува со класичните форми и метрика типични за диванската книжевност.

Поетот Наз'м Хикмет кој како дете на своите песни работи со Јахја Кемал Бејатл'⁴ при престојот во Советска Русија се запознава со поезијата на Мајаковски пишувана во слободен стих и решава да го внесе во турската поезија. Во 20-тите години на 20 век Наз'м Хикмет почнува да објавува песни во слободен стих и најразновидни теми од секојдневниот живот кои претставуваат вистинска револуција и ширум ги отвораат портите за развој на современата турска поезија во поглед и на формата и на содржината. Првата песна во слободен стих под наслов „Зеницата на гладните“, Наз'м Хикмет ја објави во 1922 година во рамките на книгата „835 реда“.

Бидејќи современата турска поезија е поезија која изразува суштински новини во поглед на формата, јазикот и темите, Јахја Кемал Бејатл' можеме да го сметаме за зачетник на современата турска поезија, а Наз'м Хикмет за основоположник на современата турска поезија.

По формирањето на Република Турција во 1923 година започнува *Републиканскиот период во турската книжевност/Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*.

3. Развојот на современата турска поезија во рамките на Републиканскиот период во турската книжевност

Современата турска поезија во Републиканскиот период/Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri е богата со поети кои се докажуваат долго преку објавување на своите песни во разни литературни списанија, а потоа со објавување поетски книги. Некои поети блеснаа во одредена деценија и починаа млади, а некои творат и се актуелни повеќе децении. Некои поети станаа популарни со една книга, а некои славни по објавување на повеќе од пет поетски книги. Почетниот период на современата турска книжевност се карактеризира

⁴ Јахја Кемал Бејатл' на училиште бил наставник по историја на Наз'м Хикмет. Кога го забележал исклучителниот талент на Наз'м Хикмет почнал дополнително да работи со него. Но, кога Наз'м дозна дека неговата мајка е вљубена во Јахја Кемал, покажал голем отпор, а бидејќи поетот не бил одлучен да се жени, нивните патишта се разминале.

со формирање книжевни групи и струи кои се трудат да внесат новина во турската поезија, но исто така на поетите им овозможува побрз развој преку размена на искуство и полесно презентирање во јавноста. Книжевните струи се доминантни во одреден период, но нивните предзнаци може да се забележат пред да се основаат, а нивните траги остануваат и по нивното згаснување. Во одредени периоди паралелно се забележуваат неколку струи, но секогаш има поети кои сакаат да се самостојни и не сакаат да се врзуваат за одредена група или струја. Некои поети на почетокот се под влијание на одредена струја, а потоа си зацртуваат свој пат, други во текот на своето творештво менуваат неколку струи, но сите се трудат да бидат информирани за карактеристиките на различните книжевни групи и струи.

3.1. Современата турска поезија во 20-тите години на 20 век

Националната поезија/Millî Şiir која се развива од 1911 до 1923 година подготви основа за републиканската поезија која започна во 1923 година и претставува нејзин продолжеток. Поетите од овој период кои се сведоци или учесници во националната борба за ослободување и основање на нова држава пишуваат поезија за татковината и борбата за татковината што се нарече „татковинска поезија“/Memleket Şiiri.

Во 20-тите години значајни се поетите: Н. Ф. К’сакурек (Necip Fazıl Kısakürek, 1904–1983), Ф. Н. Чамл’бел (Faruk Nafiz Çamlıbel, 1898–1973), Х. Ф. Озансој (Halit Fahri Ozansoy, 1891–1971), И. А. Ѓовса (İbrahim Alâettin Gövsa, 1889–1949), О. Б. Ушакл’ (Ömer Bedrettin Uşaklı, 1904–1946), К. Каму (Kemalettin Kamu, 1901–1948), З. О. Дефне (Zeki Ömer Defne, 1903–1992), М. С. Сутувен (Mustafa Seyit Sutüven, 1908–1969), С. Али (Sabahattin Ali, 1907–1948), Н. Х. Онан (Necmettin Halil Onan, 1902–1968), А. Х. Танп’нар (Ahmet Hamdi Tanpınar, 1901–1962), О. Б. Ушакл’ (Ömer Bedrettin Uşaklı, 1904–1946), А. М. Д’ранас (Ahmet Muhip Dıranas, 1908–1980), Н. Хикмет (Nazım Hikmet, 1901–1963) и З. О. Саба (Ziya Osman Saba, 1910–1957).

Песните на овие поети се лирски, романтични, оптимистички, напишани со слоговна метрика во кои е доминантна љубовта кон татковината, родниот крај, Анадолија, Ататурк... Меѓу нив се разликуваат А. Х. Танп’нар кој го опева човечкиот дух, потсвеста, времето, А. М. Д’ранас чии стихови зрачат со симболизам и Н. Хикмет кој во 1922 година ја објавува првата песна во турската поезија напишана во слободен стих.

Во 1928 година се формира првото книжевно групирање во републиканскиот период наречено *Седум факели*/Yedi Meşale според истоименото списание што се објавува од поетите: З. О. Саба (Ziya Osman Saba, 1910–1957), Џ. К. Солук (Cevdet Kudret Solok, 1907–1992), С. Е. Сијавушгил (Sabri Esat Siyavuşgil, 1907–1968), М. Љ. Бахши (Muammer Lütfi Bahşi, 1907–1961), Ј. Н. Нај’п (Yaşar Nabi Nayır, 1908–1981), В. М. Коцатурк (Vasfi Mahir Kocatürk, 1907–1961) и прозаистот К. Х. Кораж (Kenan Hulusi Koray, 1906–1943). Оваа група што се залага за искреност, живост и постојан

новитет во книжевноста, заедно твори до 1933 година. Активностите на оваа група остануваат под сенка на алфабетската реформа која се случува во истата година (1928), бидејќи таа од технички аспект влијае врз весниците, списанијата и на читателската публика која се труди да се навикне на новата азбука.

„...Ако и ти/ како другите/ си гуска/ и не можеш да ги сфатиш/ моите зборови/ погледни ме во очи;/ овие се:/ луди зеници!/ зеници!“ (Н. Хикмет, „Зеницата на гладните“).

3.2. Современата турска поезија во 30-тите години на 20 век

Во 30-тите години од републиканската книжевност се развива првата книжевна дискусија во литературните списанија и весници за арузната метрика чиј приврзаник е поетот Џенап Шахабетин (Cenap Şahabettin). Втората дискусија во 1936 година се развива за слоговната метрика меѓу зрелите поети О. С. Орхон (Orhan Seyfi Orhon), Ј. З. Ортач (Јусуф Зија Ортач), Х. Ф. Озансој (Halit Fahri Ozansoy) и младите поети Б. К. Чаглар (Behçet Kemal Çağlar), Ј. Н. Нај’р (Yaşar Nabi Nayır), А. М. Д’ранас (Ahmet Muhip Dıranas), Џ. К. Солук (Cevdet Kudret Solok), Џ. С. Таранц’ (Cahit Sıtkı Tarancı), а третата дискусија е за слободниот стих што го применуваат Н. Хикмет (Nazım Hikmet), Е. Б. Лав (Ercüment Behzat Lav) и И. Б. Тез (İlhami Bekir Tez). Овие дискусии за метриката значително го забрзаа процесот на осовременување на турската поезија.

Во 30-тите години Н. Ф. К’сакурек (Necip Fazıl Kısakürek, 1905–1983) пополека го напушта боемскиот тон и се впушта во мистична потрага. Џ. С. Таранц’ (Cahit Sıtkı Tarancı, 1910–1956), кој е приврзаник на сфаќањето *уметност заради уметност*, го опева доживеаното, пишува за животната радост, љубовта, боемскиот живот, носталгијата кон детството, самотијата, стравот од смртта.

Во оваа декада како самостојни поети кои не се во рамките на некоја книжевна група или приврзаници на одредена книжевна струја се јавуваат: А. Х. Челеби (Asaf Hâlet Çelebi, 1907–1958), А. К. Теџер (Ahmet Kutsi Tecer, 1901–1967), З. О. Саба (Ziya Osman Saba, 1910–1957), Ф. Х. Дагларџа (Fazıl Hüsni Dağlarca, 1914–2008).

Ф. Х. Дагларџа (Fazıl Hüsni Dağlarca) кој разви свој стил со специфични компарации, симболи, имагинации, со темите ги опфаќа внатрешниот и надворешниот свет на единката, луѓето во татковината и во светот.

„И ти како сè крај мене кога мируваш/ И ти во моите очи ко трн стануваш./ Оди, на далечно место од мене оди,/ Те молам во мене како надеж што води/ Ти мечта биди како сè што е далечно/ Како мирис, боја, песна остани вечно. (Џ. С. Таранц’, „И ти како сè...“).

3.3. Современата турска поезија во 40-тите години на 20 век

Современата турска поезија во 40-тите години повторно се врти кон животот, но овој пат кон секојдневниот живот на обичниот човек.

Во 1941 година, младите поети и гимназијалски другари О. Вели (Orhan Veli, 1914–1950), О. Р. Хорозцу (Oktay Rifat, 1914–1988) и М. Џ. Андај (Melih Cevdet Anday, 1915–2002), објавувајќи ја заедничката стихозбирка „Чудак“ (“Garip”), го развија *книжевното движење Прва нова (поезија)/Birinci Yeni (Şiir)* или *Чудак* кој своевидно влијаеше врз осовременувањето на турската поезија.⁵ Ова движење во првите години се дочека со зачуденост. Тројцата поети наречени Чудаци (Garipçiler) кои се ползуваа од француската поезија и надреализмот во своите куси песни во слободен стих, без метрика и рима го опеваат секојдневниот живот напуштајќи ги долгите епски и лирски песни и внесувајќи ги разговорниот јазик, необичните зборови, невообичаените компарации и хуморот во поезијата. Поезијата на чудеците е отворена и јасна, лесно разбирлива за широките народни маси и не бара читателот да има познавање од поезијата. Овој правец значително влијаеше врз младите генерации поети до 1955 година.

Во 40-тите години поетите кои ја читаа општествено-ангажираната поезија на Н. Хикмет⁶ се нарече *1940-та генерација поети на социјалистички реализам/1940 Kuşağı Toplumcu Şairleri*. Важни приврзаници на социјалистичкиот реализам се: Р. ’Лгаз (Rifat Ilgaz, 1911–1993), Х. И. Динамо (Hasan İzzettin Dinamo, 1909–1989), А. К. Меричбоју (A. Kadir Meriçboyu, 1917–1985), С. Соран (Sabri Soran, 1918–1975), Ф. Гирај (Fethi Giray, 1918–1970), А. Ариф (Ahmed Arif, 1927–1991), А. Дамар (Arif Damar, 1925–2010), Ш. Курдакул (Şükran Kurdakul, 1927–2004), А. Илхан (Atilla İlhan, 1925–2005), И. Б. Тез (İlhami Bekir Tez, 1906–1984), Џ. С. ’ргат (Cahit Saffet Irgat, 1916–1971), М. Н. Ак’ни’оглу (M. Niyazi Akıncıoğlu, 1919–1979), О. Ф. Топрак (Ömer Faruk Toprak, 1920–1979), Е. Ѓоќче (Enver Gökçe, 1920–1981), С. Ташхан (Suphi Taşhan, 1921–1960), М. К. Куршунлуоглу (Mehmed Kemal Kurşunluoğlu, 1921–1998), В. Туркали (Vedat Türkali, 1919–2016) и други. Овие поети се ползуваат од нарацијата на турската народна поезија, но и од странските книжевни струи како што е футуризмот. Во нивната поезија се опеваат маките и сиромаштијата што ги донесе Втората светска војна, мирот, слободата, рамноправноста и демократијата. Тие поради својата поезија се прогонувани, осудувани и апсени.

Во овој период се истакнуваат и лирските поети Б. Нецатигил (Behçet Necatigil), С. К. Аксал (Sabahattin Kudret Aksal), Б. Р. Ејубоглу (Bedri Rahmi Eyuboglu), Џ. К’улеби (Cahit Külebi) и Н. Џумал’ (Necati Cumal’) кои во поезијата го вметнуваат локалниот јазик и израз.

⁵ Орхан Вели, Октај Рифат и Мелих Џевдет Андај песните во нов стил почнуваат да ги објавуваат во 1937 година по разни списанија, но во книга се собрани и објавени во 1941 година.

⁶ Додека Наз’м Хикмет беше во затвор, неговите дела беа забранети за објавување во Турција, чување дома во домашните библиотеки и за читање. Но, и покрај опасноста од казни и апсење, неговите дела скришно се читаа, неговата поезија рачно препишувана се размножуваше, а неговите пријатели некои негови дела ги објавуваа под псевдоним во разни весници и списанија. Забраните во голем дел го намалија влијанието на Н. Хикмет, но не целосно.

А. Х. Челеби (Asaf Halet Çelebi, 1907–1958) во своите песни се инспирира од старата источна цивилизација, Џ. А. Кансу (Ceyhan Atuf Kansu, 1919–1978) ги опева маките и радоста на Анадолија, децата, О. М. Ар'бурну (Orhan Murat Arıburnu, 1918–1989) внесува хумор со игра на зборови, а И. З. Бурдурлу (İbrahim Zeki Burdurlu, 1922–1984) прави синтеза на народната и новата поезија.

„Секој ден оволку ли е убаво морето?/ Вака ли изгледа небескиот свод секогаш?/ Секогаш оволку ли е убав/ Овој мебел, овој прозорец?/ Не,/ Господ ми е сведок, не,/ Има нешто во сета оваа работа“. (Орхан Вели, „Има нешто“).

3.4. Современата турска поезија во 50-тите години на 20 век

Во оваа деценија се забележува молк на поетите на социјалистичкиот реализам/Toplumcu Gerçekçi Şairler кои објавувањето на своите песни го оставаат за подобри времиња порада забраната на темите кои ги обработуваа во своите песни, бројните судски процеси и апсења. Политичкиот притисок на поетите во овој период предизвика затворање и индивидуалност на поезијата.

Во 1955 година се разви книжевното движење *Втора нова (поезија)*/İkinci Yeni (Şiir) чии значајни претставници и приврзаници се: Т. Ујар (Turgut Uyar, 1927–1985), О. Рифат (Oktay Rifat, 1914–1988), И. Берк (İlhan Berk, 1918–2008), Џ. Суреја (Cemal Süreya, 1931–1990), Е. Ајхан (Ece Ayhan, 1931–2002), К. Озер (Kemal Özer, 1935–2009), С. Каракоч (Sezai Karakoç, 1933–), Е. Џансевер (Edip Cansever, 1928–1986), У. Тамер (Ülkü Tamer, 1937–2018) и други кои се ползуваа од достигнувањата и имагинацијата на француската и на англо-саксонската поезија. Приврзаниците на ова движење се против едноставноста во поезијата. Тие се залагаат за слободни асоцијации, движење од конкретно кон апстрактно, оддалечување од значењето, бег од околината, кршење на граматичките правила и слично. Со овој став поезијата станува затворена, индивидуална, тешко разбирлива и бара читателот да има познавање од поезијата. С. Каракоч во рамките на ова книжевно движење разви специфична тенденција со внесување на источниот мистицизам како содржини во своите песни.

Б. Неџатигил во 50-тите години ги надмина различните влијанија, создаде свој стил, стана самостоен поет кој го опева животот на малиот човек, животот во сиромашните квартави, но се посветува и на психолошки и метафизички теми. Неџатигил, иако директно не се вклучи во книжевното движење *Втора нова (поезија)*, од денешен аспект има важна улога, бидејќи со својата поезија во овој период ги потсети младите генерации дека треба да се ползуваат од достигнувањата не само на западната литература туку и од вредностите на подзаборавената диванска поезија.

Ф. Х. Дагларџа и А. Илхан во 50-тите години се докажани поети со специфичен поетски израз и содржина и развија два поетски света што со децении влијаеја врз своите современици и врз следните генерации. Ф. Х.

Дагларџа внесува дискретна метафизика, имагинација и раскошни содржини во својата поезија. А. Илхан во 50-тите години станува самостоен поет, а со својот лирски израз внесува нов романтизам, свежи содржини и смели метафори и форми. Ф. Х. Дагларџа и А. Илхан до крајот на својот живот останаа самостојни поети.

Иако во 40-тите години на 20 век е одушевен од социјалистичкиот реализам, во 50-тите години како самостоен поет се истакнува С. Бирсел (Selah Birsal, 1919–1999) кој внесувајќи иронија и хумор во својата поезија поттикнува на размислување. М. Елоглу во својата поезија, правејќи спој на чувството, мислата и иронијата, ја отсликува својата епоха.

„...Мона Роза, така тажно не гледај во мојот лик/ Од мене уште не слушна песна како се лее/ Мојата љубов не пламти на секој сазов повик/ А најубава песна оловното зрно пее/ Мона Роза, така тажно не гледај во мојот лик“. (Сезаи Каракоч, „Мона Роза“).

3.5. Современата турска поезија во 60-тите години на 20 век

Во 60-тите години на 20 век претставниците на Втора нова (поезија) активно творат и привлекуваат нови приврзаници како што е поетот С. К. Аксал (Sabahattin Kudret Aksal, 1920–1993) и други. Но, при крајот на 60-тите години се забележува намалување на влијанието на ова движење.

Во овој период со својата поезија како национални романтичари/Millî Romantikler се истакнуваат З. О. Дефне (Zeki Ömer Defne, 1903–1992), А. Н. Асја (Arif Nihat Asya, 1904–1975), О. Ш. Ѓоќај (Orhan Şaik Gökyay, 1902–1994), Ц. Ќулеби (Cahit Külebi, 1917–1997) и Б. Р. Ејубоглу (Bedri Rahmi Eyuboğlu, 1913–1975).

Исто така, актуелни се и докажаните поети од претходните децении како што се: Б. Неџатигил, А. Илхан, М. Џевдет, О. Рифат, Н. Хикмет, Ф. Х. Дагларџа, Ц. А. Кансу и А. Х. Танп'нар.

Во оваа деценија приврзаниците на социјалистичкиот реализам, како што се А. Ариф (1927–1991) и А. Кадир, имаат голем одек кај народот. Општествени теми опеваат и поетите Х. Хусејин (Hasan Hüseyin Korkmazgil, 1927–1984), Ш. Курдакул (Şükran Kurdakul, 1927–2004), М. Демирташ (Metin Demirtaş, 1938–2014), Е. Џанберк (Eray Canberk, 1940–), а С. Сезер (Sennur Sezer, 1943–2015) тоа го прави дискретно. Во поезијата на Р. Дурбаш (Refik Durbaş, 1944–2018), Н. Бехрам (Nihat Behram, 1946–), А. Телли (Ahmet Telli, 1946–) и А. Ерхан (Ahmet Erhan, 1958–2013) се забележуваат првите елементи на социјалистичката поезија.

„...Во хотелот 'Империјал' три ноќи останавме/ за повеќе немавме пари/ во очи се гледавме/ четвртата ноќ на улица останавме/ мракот никако да замине/ утрото го дочекавме на станицата Сиркеџи/ познати и непознати нè засрамија/ а на кого сè не се обротивме/ никој в лице не нè погледна/ никој за рака не нè фати/ вакво нешто доживеано немам/ ми влезе под кожа, ме опчини, судена си ми...“. (А. Илхан, „Хотелот Империјал“).

3.6. Современата турска поезија во 70-тите години на 20 век

Поезијата пишувана по 60-тите години од 20 век е продолжение на придобивките од претходните децении, но во 70-тите години се забележуваат три доминатни нарации: социјалистичка нарација/Toplumcu Söylem, национална нарација/Ulusalcı Söylem и исламска нарација/İslamcı Söylem.

Социјалистичката нарација во овој период ја претставуваат поетите А. Ариф (Ahmet Arif), А. Кадир (A. Kadir), Х. Хусејин (Hasan Hüseyin), Ш. Курдакул (Şükran Kurdakul) и К. Озер (Kemal Özer, 1935–2009) кои беа актуелни и во 60-тите години. А. Октај (1933–2016) и Х. Јавуз (Hilmi Yavuz, 1936–) кои одреден период твореа во духот на Втора нова (поезија), во 70-тите години се насочија кон социјалистичката нарација. Во овој период со општествените теми во своите песни вниманието го привлекуваат поетите: Е. Ѓокче (1920–1981), Џ. Јуцел (Can Yücel, 1926–1999), М. Башаран (Mehmet Başaran, 1926–2015), Ѓ. Ак'н (Gülten Akın, 1933–2015), Џ. Бекташ (Cengiz Bektaş, 1934–2020), А. Пускуллуоглу (Ali Püsküllüoğlu, 1935–2008), О. Инче (Özdemir İnce, 1936–), М. Ѓурп'нар (Melisa Gürpınar, 1941–2014), А. Бехрамоглу (Ataol Behramoğlu, 1942–), С. Берфе (Süreyya Berfe, 1943–), С. Сезер (Cennur Sezer, 1943–2015), И. Озел (İsmet Özel, 1944–), О. Мерт (Özkan Mert, 1944–), Р. Дурбаш (Refik Durbaş, 1944–2018), Н. Бехрам (Nihat Behram, 1946–) и други.

Националната нарација се пои од придобивките на традиционалната турска култура, историја и поезија. Значајни претставници на националната нарација се: Џ. Ертеп'нар (Coşkun Ertepinar, 1914–2005), И. Гечер (İlhan Geçer, 1917–2004), Б. С. Ердоган (Bekir Sıtkı Erdoğan, 1926–2014), Н. Ј. Генчосманоглу (Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, 1929–1992), Б. Каракоч (Bahaettin Karakoç, 1930–2018), А. Каракоч (Abdurrahim Karakoç, 1932–2012), Ј. Б. Бакилер (Yavuz Bülent Bakiler, 1936–), А. Акбаш (Ali Akbaş, 1942–), Д. Џебеџи (Dilaver Sebeci, 1943–2008), Ј. Акенгин (Yahya Akengin, 1946–) и др.

Исламската нарација која неколку века беше присутна во диванската поезија, по танзиматската книжевност пополека почна да паѓа во заборав, но својот континуитет го одржа преку поезијата на М. А. Ерсој (Mehmet Akif Ersoy, 1873–1936), Несип Фазил Кисакүрек, 1904–1983), С. Каракоч (Sezai Karakoç, 1933–), Е. Бајаз'т (Erdem Bayazıt, 1939–2008), Џ. Зарифоглу (Cahit Zarifoğlu, 1940–1987), И. Озел (İsmet Özel, 1944–), Е. Ероглу (Ebubekir Eroğlu, 1950–), М. Оџактан (Mehmet Ocaktan, 1955–) кои отвораат пат за младите поети во следните децении како што се И. Дениз (İhsan Deniz, 1960–), Н. Генч (Nurullah Genç, 1969–) и други.

Овие три нарации ќе бидат присутни и во следните децении, но паралелно ќе има и самостојни поети.

„Чашата/ Водата/ Посјајна ја прави/ Чиста е/ Мојата љубов/ Тебе/ Посјајна те прави“. (Фаз'л Хусну Дагларџа, „Сјај“).

3.7. Современата турска поезија во 80-тите години на 20 век

Во 80-тите години на 20 век не се забележува некое позначајно групирање на поетите или некое влијателно книжевно движење, но поетите имаат поинаков пристап кон поезијата. Претставниците и приврзаниците на одредени поетски групи и струи обично ги критикуваа и негираа своите претходници, но поетите на 80-тите години веќе ја достигнаа зрелоста во својата поезија за да ја потенцираат важноста на наследената поезија и потребата таа да се чита од најстарата до најновата. Поетите на оваа деценија се инспирираат од поезијата на своите претходници, бараат нови имажинации, а кај некои се забележува доближување кон прозата.

Во 80-тите години со своите песни привлекуваат внимание следни поети: Т. Тањол (Tuğrul Tanyol, 1953–), Е. Ерџан (Enver Ercan, 1958–2018), Л. Мулдур (Lâle Müldür, 1956–), О. Хакан (Osman Hakan, 1959–), О. Тафтал' (Oktaу Taftalı, 1958–), А. Ерхан (Ahmet Erhan, 1958–2013), М. Џељал (Metin Celâl, 1961–), Н. Чавуш (Necat Çavuş, 1957–), С. Ерозчелик (Seyhan Erozçelik, 1962–2011), Ш. Алт'нел (Şavkar Altınel, 1953–), С. Болат (Salih Bolat, 1956–), Т. Ѓунерсел (Tarık Günersel, 1953–), М. Џенгиз (Metin Cengiz, 1953–), Р. Маргулиес (Roni Margulies, 1955–), А. Ѓунвар (Ali Günvar, 1953–), Х. Атлансој (Hüseyin Atlansoy, 1962–), В. Б. Бајр'л (Vural Bahadır Bayrıl, 1962–), А. Ај (Arif Ay, 1953–), С. Ак'н (Sunay Akın, 1962–), Б. Кескин (Birhan Keskin, 1963–).

Во поезијата на оваа деценија на преден план е градскиот живот, човечката чувствителност, потрагата по идентитет, отуѓувањето на луѓето кои живеат во големите метрополи, растргнатоста меѓу традицијата и технологијата и слично.

Во оваа деценија поетите како А. Будак (Abdülkadir Budak, 1952–), М. Алт'ок (Metin Altıok, 1941–1993), А. Телли (Ahmet Telli, 1946–), И. Ујароглу (İsmail Uyaroglu, 1948–), А. Ерхан (Ahmet Erhan, 1958–2013), Ѓ. Туран (Güven Turan, 1943–), Т. Тањол (Tuğrul Tanyol, 1953–), Е. Алкан (Erdoğan Alkan, 1935–2014), Н. Угурлу (Nurer Uğurlu, 1940–), А. Озер (Adnan Özer, 1957–), Х. Јуртташ (Hüseyin Yurttaş, 1946–), Ѓ. Емре (Gültekin Emre, 1951–), Е. Батур (Enis Batur, 1952–), Х. Х. Хатеми (Hasan Hüsrev Hatemi, 1938–), Х. Атабаш (Hüseyin Atabaş, 1942–2019), М. Демирташ (Metin Demirtaş, 1938–2014), Ş. Erbaş (Шукру Ербаш), С. Болат (Salih Bolat, 1956–), Е. Ерџан (Enver Ercan, 1958–2018), Ј. Миращ (Yaşar Miraç, 1953–), О. Телли (Ozan Telli, 1950–), В. Чолак (1954–), А. Булут (Abdülkadir Bulut, 1943–1985), А. Озер (Ahmet Özer, 1946–) и А. Ада (Ahmet Ada, 1947–2016) од различни аспекти ја опеваат болката, тагата и маката на човекот во општеството, а често користат ироничен и хумористичен израз.

„Долго време не го вадам/ на улица чадорот/ се плашам/ по втор пат/ да не ме напуштиш/ како канаринец кој полетува/ од кафез со отворена врата/ И да знам дека нема да добијам одговор/ одам до чадорот/ и секој ден го прашувам/ како изгледавме/ кога под него бевме фатени за рака“. (Сунај Ак'н, „Чадор“)

3.8. Современата турска поезија во 90-тите години на 20 век

Поетите во 90-тите години на 20 век се инспирираат од целокупната ризница на турската поезија (народна поезија, текиска поезија, диванска поезија, современа турска поезија) и од современите текови на светската поезија. Многу поети што се истакнаа во претходните децении и понатаму творат, но во 90-тите години со своите дела привлекуваат внимание следните поети: Ѓ. Туран (Güven Turan, 1943–), А. Мутлу (1952–), Х. Ерѓулен (Haydar Ergülen, 1956–), С. Каплан (Sefa Kaplan, 1956–), Т. Кантурк (Turgay Kantürk, 1961–), С. Ак’н (Sunay Akın, 1962–), А. А. Барут (Ali Asker Barut, 1964–), К. Искендер (Küçük İskender, 1964–2019), Х. Ак’н (Hüseyin Akın, 1965–), О. Чакмакч’ (Osman Çakmakçı, 1965–), Џ. Карал (Cevdet Karal, 1967–), О. Ердем (Ömer Erdem, 1967–), С. Чобаноглу (Süleyman Çobanoğlu, 1967–), А. Емре (Ali Emre, 1968–), Б. Матур (Bejan Matur, 1968–), А. Ајчил (Ali Ayçil, 1969–), М. Џ. Доган (Mehmet Can Doğan, 1969–), И. Тенекеџи (İbrahim Tenekeci, 1970–), Х. Арсланбензер (Hakan Arslanbenzer, 1971–), О. Озбахче (Osman Özbahçe, 1971–), А. Мурат (Ahmet Murat, 1971–) и други.

Во поезијата на оваа деценија се забележува повлекување од светот полн со опасности, неизвесности и разочарувања, насоченост кон внатрешниот свет, психичка напнатост, осаменост и тага.

„ако умрам црната кутија не ќе можат да ја најдат/ ниту љубовна убавина/ ниту толкување на имагинациите.../ мојот мал живот ќе мириса на развиорени рози!...“ (Кучук Искендер, „Ако умрам“).

3.9. Современата турска поезија во првите децении од 21 век

Современата турска поезија во првите две децении од 21 век се карактеризира со намалување на чувствителноста, имагинацијата, замрсноста, а со појава на студен тон, едноставност и поетско-прозна нарација. Кај поетите кои живеат и творат во големите градови доминира поезијата во која „јас“ е во центарот, а ова со текот на времето предизвикува изолација, осаменост, отуѓување и чувство на незадоволство и несреќа. Сложениот, хаотичен живот со брзо темпо на луѓето во градот се рефлектира и во поезијата. Но, паралелно со ова се пишуваат и лирски песни.

Во првите две децении од 21 век активни и плодотворни се поетите: С. Акјол (Sina Akyol, 1950–), Е. Ероглу (Ebubekir Eroğlu, 1950–), Б. Пирхасан (1951–), Ѓ. Емре (Gültekin Emre, 1951–), А. Мутлу (Ayten Mutlu, 1952–), Е. Алова (Erdal Alova, 1952–), А. Будак (Abdülkadir Budak, 1952–), Е. Батур (Enis Batur, 1952–), Ш. Ербаш (Şükrü Erbaş, 1953–), М. Џенгиз (Metin Cengiz, 1953–), Т. Ѓунерсел (Tarık Günersel, 1953–), А. Ај (Arif Ay, 1953–), Т. Танјол (Tuğrul Tanyol, 1953–), Ј. Миращ (Yaşar Miraç, 1953–), Ш. Алт’нел (Şavkar Altınel, 1954–), А. Календер (Arife Kalender, 1954–), Т. Фичекчи (Turgay Fişekçi, 1956–), Л. Мулдур (Lâle Müldür, 1956–), С. Болат (Salih Bolat, 1956–), Х. Хајдар (Hüseyin Haydar, 1956–), Х. Ерѓулен (Haydar Ergülen, 1956–), А. Ѓунтан (Ahmet Güntan, 1957–), А. Ерхан (Ahmet Erhan, 1958–2013), И.

Дениз (İhsan Deniz, 1960–), С. Ерозчелик (Seyhan Erözçelik, 1962–), Ј. Одабаш' (Yılmaz Odabaşı, 1962–), Х. Атлансој (Hüseyin Atlansoy, 1962–), С. Кушконмаз (Sabri Kuşkonmaz, 1962–), Ќ. Искендер (Küçük İskender, 1964–2019), А. Октем (Altay Öktem, 1964–), Х. Ак'н (H. Akın, 1965–), Џ. Карал (Cevdet Karal, 1967–), О. Ердем (Ömer Erdem, 1967–), С. Ајдемир (Salih Aydemir, 1967–), А. Емре (Ali Emre, 1968–), Б. Матур (Bejan Matur, 1968–), И. Тенекеџи (İbrahim Tenekeci, 1970–), Х. Шаркдемир (Hakan Şarkdemir, 1971–), Џ. Кекликчи (Cafer Keklikçi, 1977–) и други.

Во првите две децении од 21 век се забележува дека ретко кој поет пишува само поезија. Голем дел од поетите се обидуваат и во другите литературни жанрови како што се роман, расказ или есеј. Ова се должи на љубопитството и на предизвикот на писателите, но и на фактот дека со проза полесно се обезбедува егзистенција.

Нови поетски имиња објавуваат песни по литературни списанија и поетски збирки, но времето ќе покаже кои од нив ќе останат суштинска трага во историјата на современата турска поезија.

„...Затоа сè што е потребно за една љубов/ Е тука./ Две крилја/ Две синила/ И една душа/ Сè е потполно/ Разлетувајќи го своето тело/ Во таа смрт можам да победам“. (Бежан Матур, „Бесмртно синило“).

4. Заклучок

Развојот на современата турска поезија се поклопува со периодот на основањето на Република Турција во 1923 година кога започнува Републиканскиот период во турската книжевност, успешно се реализира алфаветската (1928) и јазичната реформа (1932–1938), се подготвуваат најразновидни антологии на турската поезија и се преведуваат најдобрите светски поети на турски јазик.

Бидејќи современата турска поезија се разви по основањето на модерна Република Турција во 1923 година, панорамски ја разгледаваме турската поезија по децении. Но, при ова треба да се има предвид дека поетите творат и објавуваат подолго време пред да се докажат, да привлечат внимание и да станат актуелни. Затоа ние во овој панорамски преглед истакнуваме кога поетите се докажале, истакнале, биле плодотворни и влијаеле врз своите современици и младите генерации. Денес промоцијата на авторите и нивната поезија преку медиумите како што се интернет, радио, телевизија, мобилни телефони, цедиња, спотови и слично се одвива многу побрзо, но во 20 век ова се случуваше многу бавно.

Современата турска поезија на почетокот има силно влијание од светската книжевност (пред сè, француска), но со текот на времето старите искусни поети кои се ползуваа од народната книжевност и диванската книжевност дискретно преку наслови на книги, песни или со некои стихови во песните потсетуваа дека не треба да се забораваат и запостават старите вредности, туку треба да бидат неисцрпен извор на инспирација како и делата

на светската книжевност. Ова потсетување се поклопува со објавувањето на бројни антологии и избори од анонимната, ашиската, текиската и диванската поезија. Колку старите мајстори на поезијата се во право говори фактот што во Турција во „Речникот на книжевни имиња“ од минатото до денес се регистрирани 4623 ашиски и текиски поети, 5263 дивански поети и 4263 писатели од новата турска книжевност.

Денес младата генерација на турски поети која има поголема достапност до поезијата на домашните и на странските поети, поголема шанса за високо образование на факултетите на кои се студира книжевност, јазик и преведување и на кои работат докажани писатели и преведувачи, поголема можност да следи или да учествува на поетските читања и дискусии на одредени здруженија или асоцијации, да работи во поетски работилници со познати поети, да следи курсеви за пишување поезија кај докажани поети, поголем избор на лектори, редактори, литературни списанија и издавачки куќи, има добри предуслови за поетски развој и презентирање на поезијата во јавноста. Како резултат на ова во последните неколку децении бројот на турски поети многу се зголеми, а литературната критика остава простор од неколку децении да се докажат пред да бидат внесени во историјата на турската поезија. Ова уште еднаш говори дека во Турција има голема поетска конкуренција, докажувањето се одвива со внесување новитет, свежина, нов израз, нови теми и нов пристап на познати теми.

Користена литература

1. Behramoğlu, Ataol (1997). *Son Yüzyıl Büyük Türk Şiiri Antolojisi*. İstanbul: Sosyal Yayınları.
2. Celâl, Metin (1998). *Cumhuriyet Dönemi Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi*. İstanbul: Papirüs Yayınları.
3. (2007). *Türk Edebiyatı Tarihi*. C 4. İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
4. Fuat, Memet (2008). *Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi*. İstanbul: Adam Yayınları.
5. Odabaşı, Yılmaz (2002). *Son Çeyrek Yüzyıl Şiir Antolojisi*. İstanbul: Alfa Yayınları.
6. Soysal, İlhami (2002). *20. Yüzyıl Türk Şiiri Antolojisi*. İstanbul: Bilgi Yayınları.

* * *

- Ерден, Ајсу; Мутлу, Ајген (2010). *Современа турска поезија*. Скопје: Поетика.

Marija Leontik

Goce Delcev University, Stip

An Overview of Contemporary Turkish Poetry

Abstract: Turkish War of Independence (1919-1923) ended with the official ending of the Ottoman Empire and the founding of the modern Republic of Turkey (1923). The Alphabet Reform (1928) and Language Reform (1932) involved the change of the Turkish writing script from the Arabic to the Latin alphabet, as well as the elimination of Arabic and Persian loan words and associated imported grammar. As a result of these efforts, modern Turkish is a literary language developing free of foreign influences. All stages and aspects of modern Turkish history, life, culture, politics and language have found their direct or indirect expression in Turkish poetry. Two major poets, Yahya Kemal and Nazım Hikmet, marked the beginning of contemporary Turkish poetry. There are two important movements in the Turkish poetry: The Garip (Strange) movement and the İkinci Yeni (The Second New) movement. Also a lot of poetry marked the individual difference in Turkish poetry.

Keywords: *Turkish literature; Contemporary Turkish poetry; Turkish language.*

ГОД. VI
БР. 12

ПАЛІМПСЕСТ

PALIMPSEST

VOL. VI
NO 12

